

LAPSEN KASVUN JA KUNTOUTUMISEN PÄIVÄT 14.-15.10 2011

VUOROVAIKUTUSKUNTOUTUS

***Tapausesimerkki Vvk;n sisältöjen siirtymisestä
vaikeavammaisen lapsen arkeen***

Nina Mellenius KM, erityisluokanopettaja,
Theraplay® -terapeutti, VIG^{MLL}® kouluttaja
MLL;n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö
www.lastenkuntoutus.net

Mitä on Vuorovaikutuskuntoutus?

- Perheenjäsenten välisen yhteyden vahvistamista niin, että se merkittäväällä tavalla tukee lapsen kehitystä ja sen vaikutukset yltävät perheen arkeen.
- Lisää lapsen valmiuksia hyötyä kuntoutuksesta, joka on kohdennettu tietyille kehityksen osa-alueelle.
- Kuntoutusmenetelminä *Theraplay®* ja *Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus VIG^{MLL}®*.
- Kuntoutukselle on yhdessä perheen kanssa määritellyt selkeät tavoitteet.
  - muutosodotukset lapsen käyttäytymisessä, itsessä vanhempana vai suhteessa?
- Keskeisiä sisältöjä kuntoutuksessa ovat
  - vuorovaikutuskeinojen lisääminen
  - lapsen psyykkiseen tarvitsevyyteen vastaaminen
  - emotionaalisen yhteyden rakentuminen
  - riittävän säätelytuen tarjoaminen lapselle
  - reflektiivisen vanhemmuuden tukeminen
  - vanhempien emotionaalisen sensitiivisyyden vahvistaminen
- Toteutetaan osana laitospalveluita perhekuntoutusta ja avomuotoisena.
- Tarjotaan ostopalveluna lähikunnille esim. perheneuvoloiden asiakasperheille, lastensuojelun tukitoimena ja osana vammaisten lasten lääkinnällistä kuntoutusta.

Vvk;n menetelmät

- **Theraplay®**

- Lyhytterapia, jossa leikin kautta luodaan hyvää vuorovaikutusta
  - lapsen ja tämän hoitajan välinen kiintymyssuhde
  - lapsen terve itsetunto
  - lapsen kyky toimia sosiaalisissa suhteissa
  - 15-25 terapiasessiota ½-1 vuoden ajalla
- Lapsen kokemus merkityksellisyydestä, arvokkuudesta ja rakastettuna olemisesta.
- Aikuinen **jäsentää ja johtaa** vahvasti vuorovaikutuksen kulkua lapsen **sanattomia viestejä ja aloitteita** mahdollisimman paljon hyväksi käyttäen.
- Jatkuva **emotionaalinen yhteys** lapseen -> lapsi saa uudenlaisen kokemuksen itsestään ymmärrettynä ja hyväksyttynä.
- **Kontaktia luodaan fyysisen läheisyyden ja hoivan** kautta -> lapselle **mielihyvän** kokemuksia ja viestittäen kehon merkityksellisyyttä.
- Kokemuksia **onnistumisesta ja omien rajojen ylittämisestä** -> lapsen tervettä itsetuntoa vahvistetaan riittävällä haasteellisuudella.
- Perustuu kiintymyssuhde-, vuorovaikutus- ja sosiaalisen oppimisen teorioihin.
- Vammaisen lapsen kanssa korostuu: lapsen ei-verbaalisen viestinnän keinojen tunnistaminen ja niihin aktiivinen vastaaminen, lapsen mahdollisuus vaikuttaa vv-tilanteeseen, yhteydessä tapahtuvat mielihyväkokemukset ja vaikeasti hallittavien tunteiden jakaminen sekä lapsen ja vanhempien rytmin tavoittaminen

Vvk;n menetelmät

- **VIG^{MLL}® Video Interaction Guidance**

- Videoavusteinen vuorovaikutuksen ohjaus on intensiivinen ja lyhytkestoinen perheen arki- tai kuntoutusymp. toteutuva työmuoto.
  - 3-10 ohjauskeskustelua ½-1 vuoden ajalla
- Video-ohjaus on lapsilähtöinen ja tavoitteellinen prosessi, jossa lapsen tarpeet tulevat näkyviksi ja ymmärrettäviksi.
- Video-ohjauksella tuetaan vanhemmuutta ja autetaan heitä tulemaan tietoisiksi vv-taidoistaan.
- Video-ohjaaja auttaa vanhempaa
  - > tekemään merkityksellisiä havaintoja (**observe**) kuvatallenteesta
  - > tulemaan tietoiseksi ajattelustaan (**attitude**)
  - > vaikuttamaan omaan käyttäytymiseensä (**behavior**)
- Kuvan katsominen vahvistaa lasten ja vanhempien välistä suhdetta, lisää vanhempien itseluottamusta ja lapsen tarpeiden huomioimista.
- Perustuu kiintymyssuhde-, vuorovaikutus-, sosiaalisen oppimisen, konstruktiviseen (narratiivisuus), systeemitoeettiseen ja ekokulttuuriseen teoriaan.
- Vammaisen lapsen perheen kanssa korostuu: lapsen aloitteiden havainnointi, vanhempien myönteisen käyttäytymisen vaikutusten osoittaminen lapsen reaktioissa, keinojen osoittaminen lapsen tarvitsevuuteen vastaamisessa ja lapsen rooli ryhmässä (perhe)

Niinan Vuorovaikutuskuntoutus

- *Niina oli tyttö, joka opetti minulle terapeutina paljon ja hänen tarinansa on arvokas...*

23.5.1995- 1.11.2007

- Niinan perhe osallistui Kelan korvaamaan yksilölliseen laitosmuotoiseen perhekuntoutukseen:
  - Vuosien 2001- 07 aikana yhteensä 124 kuntoutusvuorokautta / jaettuna 22 eri kuntoutusviikkoon (ka. 5 vrk.) + 12 verkostokäyntiä (koti, päiväkot, koulu, kuntoutuspalaverit)
  - Kuntoutuksen keskeiset sisällöt ja menetelmät: Vvk (Theraplay ja VIG), toiminnalliset menetelmät (seikkailu, retket, taidepaja, liikunta), perhekeskustelut, asiantuntijatapaamiset, lasten- ja vanhempainryhmät, sisarussuhteiden tukeminen, välineiden tekeminen liittyen kommunikaatioon, tiedonkulkuun (koti-koulu), arjen jäsentämiseen (perhekalenteri yms.)

Niinan kuntoutustarpeet Vvk;Ile

- Niina Vvk;n rakenne 7 vuoden aikana
  - Theraplay n. 8 terapiasessiota / vuodessa (kuntoutusviikolla 2-3)
  - > yht. n. 50 (vanhemmat kaikissa mukana)
  - VIG + Theraplay n. 20 ohjauskeskustelua vanhempien kanssa 7 vuoden aikana (+VIG Niinan kanssa)
- Niina äiti Hanna Elomaa esitteli perheensä kuntoutusprosessia säätiömme 10v. juhlaseminaarissa 7.2.2005

Sisältöjen siirtyminen Niinan arkeen

- Ajatus

- Vanhemmat:
  - kuntouttaja <-> vanhempi, kasvattaja, suurin rakkaus
  - lapsen taidot <-> lapsen minuus
  - suoriutuminen, muutos <-> asettuminen hetkeen, toivo (aikakäsitys)
- Niina:
  - implisiittinen <-> eksplisiittinen tietoisuus

- Toiminta

- Vanhemmat:
  - havaintojen kohteet (Niinan lisäksi itse) <-> omat reaktiot ja toiminta
  - ns. täsmäkuntoutus <-> arjen kuntoutukselliset elementit ja kiintymyssuhde
  - omat vv –keinot <-> ”luottamus” lapsen ja muiden aikuisten vv -taitoihin
- Niina:
  - aistiärsykkeiden jäsentyminen ja yhdessä koetun tallentuminen
-> osallistumisen lisääntyminen ja kohteiden valitseminen (koti, koulu, harrastukset, ihmissuhteet)
  - kuntoutuminen, iän mukainen kehitys

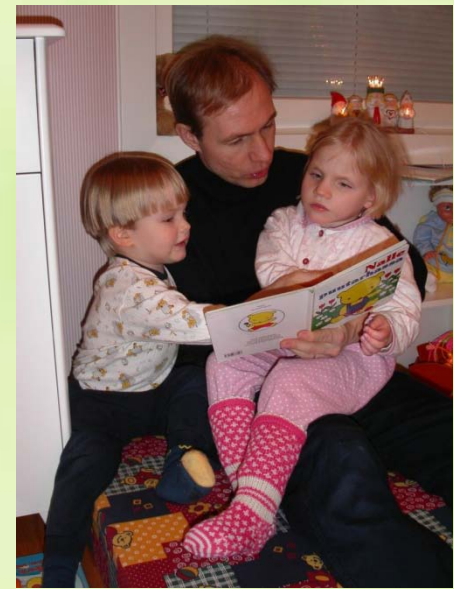
- Välineet

- kommunikaatiopassi (suhdetietoisuus)
- kommunikaation apuvälineet (”jotain muuta” kuva)
- kuntoutumisen ja oppimisen seurantalomakkeet
- sanelin (Niinan osallistuminen)
- keskustelut, palaverit
- ammattihenkilöiden välinen keskustelu

Mitä opin Niinalta?

- ”Uskalsin asettua todelliseen ihmissuhteeseen sinun kanssasi ja se ei ollut uhka ammatillisuudelleni...” (terapeuttinen suhde ja asettuminen lapsen asemaan)
- ”Jouduin käyttämään valtaa sinuun, kun oletin mikä on sinulle hyväksi – saatoin silti aina saada sinulta ja vanhemmiltasi vastauksia tähän...” (eettisyys ja reflektion merkitys)
- ”Yhteiset tietoisuuden hetket toisistamme vaikuttivat vahvasti myös minuun...” (sekundaarinen intersubjektiivisuus ja kehollinen viestintä)
- ”Minulla oli vastuu siirtää hiljaista tietoa sinun arkiympäristöösi, jotta sinut kyvyt tulivat sielläkin esiin...” (tiedon ja kokemusten muokkaaminen välineeksi / ICF - osallistuminen)
- ”Sinulla oli omanlainen ihmissuhde kaikkiin muihin aikuisiin...” (ihmissuhteet kaiken kehityksen kontekstina)
- ”Sinä olit paljon ilman kaikkia uusia taitojasikin, joita sinnikkäästi harjoittelit...” (holistinen ihmiskäsitys lapsesta ja jatkuvan arvioinnin kohteena olemisen vaikutukset lapseen)
- ”Sinun kyky luoda luottamuksellinen ihmissuhde minuun perustui kaikkeen siihen hyvään, jota sait vanhemmiltasi...” (kiintymyssuhdemalli)

KIITOS...

